

Verslag gebiedsbijeenkomst

Oldambt/Fiemel

Midwolda, 12 november 2019

Aanwezig waren vertegenwoordigers van:

Provincie Groningen, Gemeente Oldambt, Sportvisserij Groningen Drenthe, Toeristische Kano Bond Nederland/Groningen, Agrarisch Jongeren Kontakt, Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen, Watersportverbond District Noord, Dorpsbelangen Nieuwolda, Dorpsbelangen Midwolda, Jachthaven Midwolda, Jachthaven Reiderhaven, LTO Oldambt, LTO Noord, Museumgemaal Cremer, Nederlandse Akkerbouwvakbond, Klankbordgroep Woldendorp, Staatsbosbeheer, Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Veldbiologie afdeling Oost-Groningen, Vereniging Dorpsbelangen Nieuw Scheemda/t Waar, Vereniging Dorpsbelangen Oostwold/Oldambt, Watersportvereniging de Eems/Termunterzijl, Dorps Adviesraad Noordbroek en het algemeen bestuur van waterschap Hunze en Aa's.

Bijeenkomsten ter voorbereiding op het nieuwe Waterbeheerprogramma

In het najaar van 2019 vonden in het beheergebied van het waterschap zes gebiedsbijeenkomsten plaats om te praten over de maatregelen voor veiligheid, wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit voor de komende planperiode (2022 – 2027). Het doel van de bijeenkomst was de aanwezigen te informeren over de opgaven en de voortgang van diverse waterthema's en om inbreng te vragen over meekoppelkansen, aanvullingen en aandachtspunten.

Op 12 november 2019 vond de gebiedsbijeenkomst van het stroomgebied van Oldambt in combinatie met het stroomgebied van Fiemel plaats. Hierbij is gediscussieerd over de opgaven, de mogelijke oplossingen en een maatregelenpakket. Dit gebeurde aan de hand van verschillende kaarten rond de belangrijkste thema's. In dit verslag wordt een weergave gegeven van de middag en zijn de aandachtspunten of vragen opgenomen, die door de aanwezigen zijn aangedragen. Daar waar mogelijk zijn de vragen en aandachtspunten van een antwoord voorzien. Sommige antwoorden zijn later uitgezocht en weergegeven.

De vragen en aandachtspunten zijn gerangschikt per thema. Voorafgaande aan de beantwoording van de vragen en aandachtspunten is een korte samenvatting van de stand van zaken en de opgaven van het waterschap gegeven.

>> VEILIGHEID

Het waterschap is verantwoordelijk voor de bescherming tegen overstroming vanuit zee en overstroming vanuit de boezem. De boezem is een stelsel kanalen waarin het water vanuit het achterland verzameld wordt, waarna het afwatert naar zee.

In het gebied Oldambt/Fiemel ligt ongeveer 22 km zeedijk. In de huidige toetsingsronde is naar voren gekomen dat de dijk tussen de Johannes Kerkhovenpolder en de Duitse grens is afgekeurd op stabiliteit en grasbekleding. De veiligheid op korte termijn is niet in gevaar, maar voor de toekomst moeten wel maatregelen voorbereid worden. Het overige deel van de zeedijk wordt momenteel getoetst. Ook hier is de verwachting dat de dijk versterkt moet worden. Het streven is om de dijk te versterken naar voorbeeld van de groene dijk met een flauw talud dat aan de Duitse zijde van de Dollard ligt, de zogenaamde groene Dollarddijk. Er wordt in de planperiode een demonstratieproject van 1 km uitgevoerd, de Brede Groene Dijk. Oldambt/Fiemel heeft een eigen boezemsysteem. We malen het water uit de polders met gemalen op naar het boezemsysteem, van waaruit het water geloosd wordt op de Eems. De veiligheid van de boezem wordt gegarandeerd door het ophogen of verbreden van keringen. De keringen langs het boezemsysteem van Oldambt/Fiemel zijn op orde. De kering langs het A.G. Wildervanckkanaal (onderdeel van de Eemskanaal-Dollardboezem) aan de zijde van de Tusschenklappenpolder wordt versterkt voor 2022. In 2017-2023 worden de regionale keringen getoetst. Hierbij wordt nadrukkelijker gekeken naar de stabiliteit van de keringen. Als de stabiliteit niet voldoet volgen maatregelen. De keringen zijn onderzocht op aardbevingsgevoeligheid en zijn aardbevingsbestendig gevonden. Het Oldambtmeer kan worden ingezet als noodbergingsgebied voor de Eemskanaal-Dollard boezem.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Is het slib uit de Eems-Dollard wel schoon genoeg om te gebruiken?

Het slib dat in de Brede Groene Dijk wordt gebruikt - nadat het in de zogeheten “kleirijperij” is omgezet in klei – is milieukundig onderzocht en voldoet aan de richtlijnen voor toepassing in dijken.

Is het slib uit de Eems-Dollard wel geschikt als dijkenglei?

In het demonstratieproject Brede Groene Dijk wordt onderzocht of van klei, gemaakt uit Eems-Dollard slib, een veilige dijk kan worden gemaakt. Het idee is dat je ook van klei die mogelijk niet voldoet aan de in de jaren '90 opgestelde richtlijnen voor dijkenglei, heel goed een veilige dijk kunt maken als je maar voldoende (extra) klei gebruikt. Je maakt dan als het ware een zeer robuuste dijk: een Brede Groene Dijk. Aan het einde van het demonstratieproject (2024) hebben we antwoord op deze vraag.

Is het geen druppel op de gloeiende plaat voor de Eems-Dollard?

Er is berekend dat om de vertroebeling van de Eems-Dollard te verminderen er jaarlijks één miljoen ton slib uit het estuarium moet worden verwijderd. Binnen het programma Eems-Dollard 2050 worden er verschillende maatregelen onderzocht die hieraan een bijdrage kunnen leveren. Toepassingen van slib in dijken (nadat er klei van is gemaakt) is een van deze maatregelen. Er wordt ook een pilot uitgevoerd om landbouwgrond in veenoxidatiegebied (dat te kampen heeft met maaiveld dalen) op te hogen met Eems-Dollard slib. In een ander onderzoek worden van Eems-Dollard slib bouwblokken geperst, bijvoorbeeld voor toepassing in de wegebouw. En er wordt geëxperimenteerd met toepassing van slib op de zandgronden van de Veenkoloniën om de structuur van deze gronden te verbeteren. Al deze maatregelen samen zouden in staat moeten zijn om die één miljoen ton slib nuttig te kunnen toepassen.

Waarom wordt de klei uit de Kleine polder niet gebruikt voor dijkversterking?

De dijk langs de Dollard wordt pas vanaf 2026 aangepast. Het beleid van het waterschap is in beginsel om voorafgaand aan dijkversterkingsprojecten geen kleivorraden aan te leggen. De risico's en kosten voor tijdelijke opslag zijn nu nog te groot in relatie tot de prijs van klei die op de markt beschikbaar is.

Er worden vaker partijen klei aangeboden waarvoor geen directe bestemming is. Daarnaast zijn dergelijke partijen klei vaak niet gekeurd en is niet bekend hoeveel verontreiniging er in het materiaal aanwezig is. Op dit moment speelt ook nog de PFAS problematiek

Het waterschap kan pas klei gaan gebruiken als er ook daadwerkelijk klei nodig is en besluit op dat moment pas waar de klei vandaan wordt gehaald.

Wat is de voortgang van de Brede Groene Dijk? Wat zijn de ervaringen? Wat is de voortgang van de kleirijperij?

De voortgang van het demonstratieproject Brede Groene Dijk kan worden gevolgd op:

www.hunzeenaas.nl/werk-in-uitvoering/bgd. De voortgang van de kleirijperij kan worden gevolgd op <https://www.ecoshape.org/nl/projecten/kleirijperij/> en <https://eemsdollard2050.nl/pilot-kleirijperij/>

Welk concept van dijkversterking verwachten we toe te passen ten westen van de Punt van Reide?

Ten westen van de Punt van Reide zijn de golven bij een extreme storm veel hoger dan achter de Punt van Reide. Daarom verwachten we dat we ten westen van de Punt van Reide harde bekledingen nodig hebben om de golfklappen op de dijk op te kunnen vangen. In de huidige situatie is de dijk ten westen van de Punt van Reide ook al bekleed met steenzetting of asfalt. We verwachten dat dit in de toekomst ook nodig blijft.

Wordt er nagedacht over de versnelde zeespiegelstijging? Klimaatverandering gaat sneller dan verwacht. Kunnen we daar op anticiperen?

Wetenschappers geven signalen af dat de zeespiegel na 2050 mogelijk sneller zal stijgen dan tot nu toe werd aangenomen. Dit geeft niet direct aanleiding om de strategie van het Deltaprogramma aan te passen, maar we willen de tijd die er is gebruiken om ons zorgvuldig voor te bereiden op mogelijke ontwikkelingen. In 2019 is daarom op landelijk niveau een Kennisprogramma Zeespiegelstijging gestart. De komende jaren wil men in dit Kennisprogramma de onzekerheden over de zeespiegelstijging voor Nederland zoveel mogelijk verkleinen. Daarnaast moet het kennisprogramma goed in beeld brengen in hoeverre huidige strategieën houdbaar zijn of aangepast moeten worden: welke aanvullende maatregelen zijn eventueel nodig?

Waterschap Hunze en Aa's volgt de ontwikkelingen in dit Kennisprogramma op de voet.

Er zijn bestaande plannen om de Dollard te vergroten (doorsteken dijken). Kent het waterschap deze plannen?

Het Waterschap kent deze plannen. In het Kennisprogramma Zeespiegelstijging wordt onderzocht in hoeverre huidige strategieën met betrekking tot kustverdediging moeten worden aangepast (zie ook het antwoord op de vorige vraag). Een voorbeeld van een verkenning is weergegeven in dit rapport:

<https://www.deltacommissaris.nl/documenten/publicaties/2019/09/30/verkenning-deltares---strategieen-voor-adaptatie-aan-hoge-en-versnelde-zeespiegelstijging>

In dit rapport wordt ook het idee van "landspiegelstijging" voor gebieden langs de Eems-Dollard genoemd. Het rapport bevestigt dat de onzekerheden op dit moment te groot zijn om nu al strategieën te kiezen of af te wijzen en benadrukt daarmee het belang van het hele Kennisprogramma Zeespiegelstijging zoals dit nu is opgezet.

Is er voldoende aandacht voor beheersing van calamiteiten als er wel een overstroming plaatsvindt?

Het waterschap heeft de kennis en ervaring om een calamiteit te beheersen als er een overstroming plaatsvindt. Toch willen we hier de komende periode extra stappen in gaan zetten. Het gaat dan om het verder uitwerken van de "meerlaagsveiligheid". De volgende lagen worden onderscheiden: (1) Voorkomen van overstroming, (2) Klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en (3) Beheersing van calamiteiten.

De eerste laag: “Voorkomen van overstroming” heeft van oudsher de meeste aandacht, onder andere doordat de aanleg en versterken van dijken. Het waterschap wil zich de komende periode richten op het verder uitwerken van de tweede en de derde laag. Dit doen we in samenwerking met andere partijen.

>> WATEROVERLAST

In Oldambt/Fiemel komen op grote schaal gebieden met dikke veenlagen voor, met name rondom het Hondshalstermeer en tussen Scheemda en Noordbroek. Door veenoxidatie verdwijnt het veen en klinkt de bodem in waardoor wateroverlast kan optreden. Dit proces kan nog jarenlang doorgaan. Voor deze gebieden zijn de peilbesluiten al afgerond en de afspraak is dat de peilen niet verder omlaag gebracht worden om niet nog meer veen te laten oxideren. Voor de lange termijn zal samen met het gebied naar een oplossing voor de bodemdaling door veenoxidatie worden gezocht. Momenteel wordt in het gebied een proef voorbereid met het ophogen van landbouwgrond in een veenoxidatiegebied.

De steeds vaker voorkomende extreme neerslag kan in bebouwde omgeving zorgen voor wateroverlast. Gemeenten brengen momenteel in beeld hoe ‘klimaatbestendig’ hun gebied is en wat de opgave is voor de stedelijke waterberging. Het waterschap werkt hieraan mee. In Oldambt/Fiemel zijn veel maatregelen door gemeenten genomen om wateroverlast tegen te gaan. Er zijn lokaal nog wat knelpunten. In Winschoten zijn de afgelopen jaren veel maatregelen uitgevoerd, om wateroverlast te beperken en voorkomen. De komende jaren worden mogelijke aanvullende maatregelen onderzocht en uitgevoerd. Daar waar knelpunten zijn, worden maatregelen uitgevoerd om dit op te lossen.

Ook grondwateroverlast komt in stedelijke kernen voor. Vaak veroorzaakt door slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Als het regent kan het water daar niet snel genoeg infiltreren en kan overlast ontstaan. Gemeenten en waterschap werken samen om afvoer van overtollig grondwater te faciliteren, maar de zorg voor het eigen perceel ligt in eerste instantie bij de eigenaar.

Met het vaker voorkomen van extreme piekbuien neemt ook de kans op schade voor gewassen toe. De kleigronden in Oldambt en Fiemel zijn extra kwetsbaar voor wateroverlast door piekbuien. Het is aan de grondgebruiker zelf om zijn bodembeheer hier zo goed mogelijk op aan te passen.

Het is ongeveer 40 jaar geleden dat in het gebied de grote ruilverkavelingen zijn uitgevoerd. Nadien zijn er lokaal wel aanpassingen gedaan, maar grotendeels is het waterhuishoudkundige systeem onveranderd. Omstandigheden zijn echter wel veranderd en zullen nog verder veranderen. Denk daarbij aan schaalvergroting in de landbouw, uitbreiding natuur en uitbreiding stedelijk gebied, klimaatverandering, veenoxidatie, automatisering, etc. De komende jaren nemen we het gebied onder de loep om te kijken of het watersysteem klaar is voor de toekomst en maken aanpassingen indien nodig.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Hoe zit de relatie tussen de bodemdaling door veenoxidatie en de bodemdaling door gaswinning?

Bodemdaling door gaswinning geeft een relatief gelijkmatige daling. Alle stuwen, gemalen en watergangen dalen mee. De infrastructuur van het watersysteem heeft hier relatief weinig van te lijden. Veenoxidatie geeft juist een zeer ongelijkmatige daling. Lokaal kan de bodem sterk dalen, terwijl op korte afstand de daling veel minder kan zijn. Duikers en gemalen zakken niet mee en komen ten opzichte van het landschap steeds hoger te liggen. Dit is mede veroorzaakt door waterpeilverlagingen die in het verleden doorgevoerd zijn. Dit heeft als gevolg dat er knelpunten in het watersysteem kunnen ontstaan.

Graag ook Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) maatregelen inzetten voor waterkwantiteitsproblemen met oplossingen op microniveau, zoals bodemstructuur verbeteren.

In 2020 starten we met het DAW-project "Aanpak perceelsemissie". In dit DAW project is het mogelijk om maatregelen te nemen die emissie vanaf het perceel tegengaan. Daaronder vallen ook maatregelen die de bodemstructuur verbeteren. Waterkwantiteit lift in dit project mee.

Berichtgeving over het DAW-project worden opgenomen in onze landbouwnieuwsbrief en op onze website. Voor de landbouwnieuwsbrief kunt u zich via onze website aanmelden. (www.hunzeenaas.nl)

Daarnaast zal ook via de kanalen van LTO, de DAW website Agrarisch waterbeheer en via de landbouwkranten Nieuwe Oogst en de Veldpost aandacht besteed worden aan dit DAW project.

Verder dragen wij financieel bij aan een aantal LTO-projecten die over de bodem gaan: "Tegengaan bodemverdichting" in samenwerking met de loonwerkers, "Bodem APK" en "Van bodemkennis naar bodemkunde". Dat zou een mogelijkheid kunnen zijn.

Graag sneller een duidelijker koers van het waterschap over veenoxidatie en meer kijken naar koppelkansen.

Deze wens zal worden meegegeven aan het bestuur.

Meer anticiperen op omstandigheden—vóór een regenbui maaien.

In een natte winterperiode zal het peil op het formele winterpeil staan. Verdere verlagingen zal het waterschap in dat geval niet doorvoeren. In de zomer staat het peil aanzienlijk hoger en zou het peil, indien nodig dus verlaagd kunnen worden. Dit wordt echter niet op voorhand gedaan. In de zomer vallen de buien heel grillig. Op het moment dat het peil verlaagd wordt, maar er geen regen valt is ook het grondwater omlaag gegaan. Wanneer het peil dan weer op zomerpeil gezet wordt, zal het grondwater pas na een lange periode weer op het oude niveau terugkomen. Om dit te voorkomen reageren wij op weersomstandigheden en anticiperen wij er niet op. Uitzondering hierbij is als er een droge warme periode op komt is, dan zullen wij het peil alvast verhogen.

Maaien vóór een regenbui wordt uiteraard het hele jaar gedaan. Echter, het waterschap heeft duizenden kilometers hoofdwatgang en kan dus niet overal tegelijkertijd zijn. Mocht er lokaal zeer veel regen vallen en de sloot is nog niet gemaaid, dan zal er zo snel mogelijk actie ondernomen worden om dit alsnog te doen.

Stand-still zal gaan leiden tot meer water op het maaiveld.

Wanneer het maaiveld daalt door veenoxidatie en het stand-still-principe (het niet verlagen van het waterpeil) geldt nog, dan zullen de percelen inderdaad natter worden. Immers, de drooglegging neemt langzaam af. In het kader van veenoxidatie zal gekeken worden wat het gewenste beleid is. Als dat beleid bekend is, dan kunnen in veenoxidatiegebieden peilbesluiten genomen worden. Op dit moment is nog niet bekend of de peilen omlaag of omhoog gaan of dat deze gelijk blijven. Per gebied zal dit waarschijnlijk ook anders zijn.

In Holland is het land op sommige plaatsen al vier meter gezakt. Daarom moeten we niet gaan draineren in veen. Er moet functieverandering geëist worden en er is geld nodig van de provincie.

In samenwerking met de provincie zal gekeken worden wat per gebied de beste oplossing is voor het probleem. Dit kan functieverandering zijn, maar er zijn ook vele andere mogelijkheden zoals bijvoorbeeld peilgestuurde drainage. Bij dit soort drainage wordt de grondwaterstand in de zomer juist hoger.

Het gebied is aan het zakken door het huidige beheer. We moeten slimmer met peilbeheer omgaan. Waar mogelijk ook in landbouwgebied peilen omhoog. Waarom zomers niet een hoger peil?

De peilen in de winter en in de zomer zijn vastgelegd, daar kunnen wij niet van afwijken. De peilen verhogen heeft voor hoge percelen een positief effect en ook voor de veenoxidatie. Echter, er zijn binnen een peilgebied ook lager gelegen percelen die hier dan weer overlast van kunnen ondervinden. In een peilbesluit worden de verschillende belangen afgewogen. In het kader van veenoxidatie is het mogelijk dat peilen in de toekomst toch hoger worden, maar dit is onzeker op dit moment.

Bij winterpeil ligt drainage vaak boven het waterpeil, dan komt er dus lucht in het veen. De kleilaag kan dan het veen maar beperkt beschermen, door drainage komt er toch lucht bij en het veen oxideert.

Dat klopt. Met de voorspelde bodemdaling door veenoxidatie voor de komende 25 en 50 jaar is hier ook rekening mee gehouden dat dit proces zich kan voordoen.

Wat kunnen boeren via DAW op bedrijfsniveau doen om toekomstbestendig te worden?

Op de DAW site Agrarisch waterbeheer is een lijst opgenomen met mogelijk te nemen maatregelen. (Zie <https://agrarischwaterbeheer.nl/document/boot-lijst-maatregelen-agrarisch-waterbeheer>).

In ons DAW project Aanpak perceelsemissie is een gedeelte van deze maatregelen opgenomen waarvoor een subsidiebijdrage in de te maken kosten is op te voeren tot 40% van het totaal.

Relatie akkervogels en veenoxidatie.

Dit is een van de mogelijkheden van functieverandering: Laag gelegen gebieden inrichten als natuurgebied.

De volgende oplossingen voor veenoxidatie zijn genoemd:

- Zonneparken op lage/natte gronden
- Omzetten naar natuur
- Maaiveld ophogen met slib
- Peilgestuurde drainage
- Klimaatbossen op de laagste plekken
- Stand-still waterpeilen
- Maatwerk in peilbeheer
- Verhogen van de waterstanden
- Zomers meer water in de sloot om veenpakket vochtig te houden

>> WATERTEKORT

In de zomer wordt door het waterschap water aangevoerd vanuit het IJsselmeer. Dit gebruiken we voor de verdringing van de zouttong, voor het handhaven van het waterpeil, droogtebestrijding en natuur. Binnen het landelijk Deltaprogramma Zoetwater is afgesproken dat we zuinig omgaan met IJsselmeerwater. We zijn op zoek naar een zo efficiënt mogelijke verdeling van het beschikbare zoetwater over ons beheergebied. Daarom kijken we in dit watersysteem naar het verminderen van de doorspoeling. Dit is namelijk een zeer inefficiënte manier van watergebruik, zeker in een gebied waar in beperkte mate gebruik wordt gemaakt van oppervlaktewater voor beregening. Om deze reden is het waterschap in 2017 als proef gestopt met het doorspoelen van de Oldambtboezem. We monitoren de effecten hiervan gedurende enkele jaren om daarna te beslissen wat het definitieve doorspoelbeleid wordt. Ook is onderzoek gedaan naar opslag van zoetwater in de brakke ondergrond. Plaatselijk is zoet grondwater aanwezig. In een aantal aangewezen gebieden kan daardoor worden beregend uit grondwater.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Door andere landelijke wetgeving komen er steeds meer andere gewassen die een watervraag hebben van maart tot en met augustus. Hierdoor is de situatie veranderd ten opzichte van de situatie bij de start van de doorspoelproef. Graag een bredere groep landbouwers betrekken bij de evaluatie van de doorspoelproef en daarbij rekening houden met de andere gewassen.

De manier waarop deze pilot wordt geëvalueerd, staat nog ter discussie. Bovenstaande punten worden meegenomen in de voorbereiding van de evaluatie. De evaluatie vindt plaats in het voorjaar van 2020.

Het uitgangspunt bij de doorspoelproef zou moeten zijn dat de landbouw er geen hinder van zou moeten ondervinden.

Eén van de doelen van de doorspoelproef was om te kijken of dit een reële waterbesparingsoptie is. Bij de start van de pilot is geïnventariseerd wat de watervraag in dit gebied was. Voorafgaand aan de proef is in 2016 geconcludeerd dat er een beperkt aantal landbouwbedrijven gebruik maakt van water uit het boezemsysteem voor beregening. Dit gebruik vond met name in het voorjaar plaats, het boezemwater is dan nog zoet. Gedurende de proef hebben we twee zeer droge jaren gehad (2018 en 2019), die in combinatie met het telen van andere gewassen met een andere waterbehoefte, hebben geleid tot een grotere watervraag. Deze veranderde situatie zal meegenomen worden in de evaluatie van de doorspoelproef.

De landbouw wil graag meedenken bij het uitwerken van het nieuwe beleid over onttrekken uit grondwater.

Het waterschap zal LTO Noord en andere organisaties betrekken bij de verdere uitwerking.

De natuurorganisaties vragen zich af of er nog meer nagedacht en afgestemd kan worden over de keuze van gewassen in relatie tot moment van zaaien en moment van de watervraag in relatie tot de strategische grondwatervoorraad.

Het waterschap kan geen teelten verbieden, ze kan alleen aangeven dat het qua watervoorziening lastig kan zijn. De agrariërs moeten vervolgens zelf een afweging voor hun bedrijf maken.

Kan het Oldambtmeer nog dienen als buffer voor watertekort?

Het Oldambtmeer kan enige verlichting geven, maar het effect is zeer beperkt. Het Oldambtmeer heeft in vergelijking met onze grote IJsselmeerbuffer maar een geringe wateroppervlakte. Als het warm is verdampt er ook nog eens veel water uit het Oldambtmeer. In droge jaren is ook in het Oldambtmeer sprake van een tekort. In 2018 is tot twee keer toe water ingelaten. Ondanks de waterinlaat is het peil in 2018 onder het minimum beland. In 2019 was het peil te hoog in het voorjaar. Ondanks dat stond het peil aan het einde van de zomer rondom het minimum. Het meer heeft dus geen overcapaciteit om als waterbuffer in de zomer te gebruiken.

Kan een spaarsluis zoals in het zuiden van Hunze en Aa's gebied het water meer vasthouden?

De indringing van het zout aan de noordzijde van het Oldambtgebied via sluizen ontstaat door het binnenstromen van zout water tijdens het schutten. Met een spaarsluis zou mogelijk het volume zout water dat binnenstroomt verminderd kunnen worden.

Kan er in het voorjaar een buffer van water worden aangelegd in de sloten?

In het voorjaar proberen we het waterpeil zo snel mogelijk omhoog te zetten om het grondwater zoveel mogelijk vast te houden. Onder normale omstandigheden zullen wij het waterpeil ook niet hoger zetten dan het formele zomerpeil. Daarnaast zal een buffer in het voorjaar al lang verdwenen zijn wanneer het hoogzomer is.

In het gebied tussen Drieborg, Nieuw Beerta en Bad Nieuweschanen zijn de sloten leeg in het voorjaar. Kan daar meer water naar toe?

Wij hanteren een winter- en een zomerpeil. Als het goed is staat het peil in het voorjaar op winterpeil en wordt er begonnen met verhogen richting zomerpeil. De sloten in dit gebied zijn heel diep en dat is het waterpeil ook. Waarschijnlijk ligt de bodem van veel schouwsloten hoger dan het streefpeil en komt er geen water in te staan. Hier kan op dit moment helaas niets aan gedaan worden, het vastgestelde winter en zomerpeil zijn hier voor het waterschap leidend. Mochten de peilen uitzakken beneden winterpeil, dan kan men natuurlijk altijd contact opnemen met de peilbeheerder in het gebied.

Zijn er mogelijkheden voor zilte teelten in dit gebied?

In eerste instantie is dit een vraag die de landgebruiker zelf zal moeten onderzoeken. Als waterschap houden wij de ontwikkelingen op het gebied van zilte teelten in de gaten en kijken wij naar de toepassingsmogelijkheden binnen ons beheergebied.

Graag ook in dit gebied meer bewustwording over zuinig omgaan met grondwater in het kader van klimaatadaptatie, dit lijkt nu in strijd met plan van waterschap om meer beregening uit grondwater toe te staan.

Daar staan wij bij stil bij ons voornemen voor nieuw beleid omtrent beregenen uit grondwater.

Is er nog een alternatieve wateraanvoer mogelijk voor de kleinere sloten?

De kleiner (schouw)sloten kunnen niet van water worden voorzien als deze met de bodem hoger liggen dan de formele streefpeilen. In de basis is er voor de kleinere sloten geen aanvoer mogelijk. Wellicht zullen er enkele sloten zijn waar dit wel mogelijk is, maar dit moet dan per situatie bekeken worden. Als waterschap zullen wij daar in de basis niet in investeren.

Is er nog een alternatieve wateraanvoer mogelijk voor het Oldambtmeer?

Er zijn enkele opties aanwezig om water aan te voeren, maar de optie via de Blauwe Sluis is het meest geschikt. De overige aanvoermogelijkheden geven problemen met wateraanvoer, oppompen van water en de waterkwaliteit.

Is de toename van het zoutgehalte het gevolg van de droge zomers of van het stoppen met doorspoelen?

Dit is een combinatie van omstandigheden. Het doorspoelen van de Oldambt boezem gebeurt met een duidelijke reden, het terugdringen van de zouttong die iedere zomer vanuit noordelijke richting de Oldambtboezem optrekt. Met het stoppen van het doorspoelen zal deze zouttong ongehinderd op kunnen komen. Het feit dat er de afgelopen 2 zomers sprake was van zeer droge omstandigheden heeft dit effect versterkt. Ook zonder de uitvoering van de doorspoelproef zou de zouttong in deze twee jaren verder zijn opgekomen dan in een normaal jaar i.v.m. de beperkte beschikbaarheid van zoet water om door te spoelen. Wanneer er namelijk een watertekort ontstaat (de vraag naar water is groter dan de beschikbaarheid van water) is het stoppen van doorspoelen één van de eerste maatregelen die genomen wordt om water te besparen. Dit is één van de maatregelen uit de Verdringingsreeks, die in de provinciale verordening is vastgelegd.

Is er veel zoutindringing door schutten?

De zoutgehalten in de Oldambt boezem worden beïnvloed door meerdere bronnen. Naast de brakke kwel die in de noordelijke polders van het Oldambtgebied naar boven komt zijn ook de aanwezige schutsluizen een bron van zout. De twee aanwezige schutsluizen verzorgen de verbinding tussen de Oldambtboezem en de Eems en de Oosterhornhaven. Deze worden vooral in de zomer gebruikt door de recreatievaart. In deze periode van het jaar is er in de Eems en de Oosterhornhaven sprake van hogere zoutgehalten als gevolg van lagere waterafvoeren van de Eems en de Drentse beken. Bij het schutten van de boten is het waterpeil in de Oosterhornhaven (vast peil) en de Eems (getij) hoger dan de waterstanden in de Oldambt boezem waardoor er brak/zout water meekomt. Er is niet precies bekend wat de bijdrage van het schutten aan het zoutgehalte is.

>> WATERKWALITEIT

Binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) richten wij ons op het ecologisch gezond maken en houden van het water. Dit betekent dat naast de chemische waterkwaliteit ook de samenstelling van de aanwezige biologie - zoals vissen, kleine waterdieren, waterplanten en algen - een belangrijke maat is. Het watersysteem Oldambt/Fiemel kent vier KRW-waterlichamen waarvoor doelen en maatregelen zijn opgesteld: Boezemkanalen Oldambt, Kanaal Fiemel, het Oldambtmeer en het Hondshalstermeer. Geen van de waterlichamen voldoet aan de doelen voor een goede ecologische toestand. In vrijwel alle waterlichamen wordt het ammoniumgehalte overschreden. Daarnaast zijn nog niet alle KRW stoffen gemeten en kunnen er nog meer overschrijdingen volgen. Een landelijke en regionale analyse zal moeten uitwijzen of er maatregelen mogelijk zijn.

Het Oldambtmeer is een kunstmatig meer dat in 2005 is ontstaan. De eerste jaren, in de pionier toestand van het meer, was het doorzicht zeer goed. Nu is het Oldambtmeer ecologisch volop in ontwikkeling en is het doorzicht wat lager. Desondanks groeien er onderwaterplanten, en worden de doelen voor waterplanten (bijna) gehaald. Het fosfaat- en stikstofgehalte in het meer is laag. De verwachting is dat de visstand verbetert en de ecologische doelstelling wordt bereikt. De ontwikkeling van een gezonde visstand in het meer is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende oever- en ondergedoken planten. Mogelijk zijn er aanvullende maatregelen nodig om oevertrajecten met een achterblijvende vegetatieontwikkeling te stimuleren en hiermee de paai- en opgroeimogelijkheden voor vissen te verbeteren.

Voor Kanaal Fiemel geldt dat het fosfaatgehalte veel hoger is dan de norm. Uit onderzoek is gebleken dat er in dit systeem van nature veel fosfaat aanwezig is, evenals elders in Nederland langs de kust. Dit noemen we een natuurlijke achtergrondbelasting. Dit betekent dat maatregelen slechts beperkt effect hebben, waardoor de biologische doelen en het doel voor fosfaat conform landelijke afspraken gelijk gesteld mag worden aan de huidige toestand. Wel hebben we gebaggerd en natuurvriendelijke oevers aangelegd om het systeem robuuster te maken en de huidige toestand te kunnen behouden. Er moeten nog maatregelen worden genomen om de overschrijdingen aan gewasbeschermingsmiddelen te beperken.

In het waterlichaam Boezemkanalen Oldambt is de ambitie vrij hoog, maar worden de biologische doelen voor vis en waterplanten bijna gehaald. De afgelopen planperiode zijn op veel plekken natuurvriendelijke oevers aangelegd. We verwachten dat deze maatregelen voldoende effect hebben om de doelen voor vis en waterplanten te halen. We stellen daarom nog geen aanvullende inrichtingsmaatregelen voor. Eventueel zijn er wel maatregelen nodig voor de reductie van gewasbeschermingsmiddelen en fosfaat om de doelen te halen. In deze wateren is voor alle kwaliteitselementen de doelstelling nog niet bereikt.

Het Hondshalstermeer is een kunstmatig ondiep meer dat is aangelegd om sterke peilfluctuaties in de boezem op te vangen. Het meer heeft daarnaast een natuurfunctie en heeft in sommige perioden een grote vogelpopulatie. De fosfaatconcentratie is de laatste jaren afgenomen en schommelt nu rond het vastgestelde doel, maar het stikstofgehalte is structureel te hoog. Alleen het doel voor algen wordt gehaald. Met name waterplanten en vis zijn nog ver beneden de gestelde doelen. De afwezigheid van onderwaterplanten is het grootste probleem, veroorzaakt door de invloed van de wind en golven. We gaan luwe zones aanleggen in de verwachting dat we dan de doelen voor waterplanten en vis gaan halen. Het doel voor kleine waterdiertjes (macrofauna) is in 2008 te hoog ingeschat, omdat we uit nieuwe informatie nu weten dat de hoge zoutgehaltes in het meer de ontwikkeling van de macrofauna beperken.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Waar komt de overschrijding van ammonium vandaan?

We gaan nader onderzoeken waar de overschrijdingen van ammonium vandaan komen. Dit kunnen verschillende bronnen zijn, bijvoorbeeld effluent van de RWZI's, uitspoeling uit de landbodem/mest, afbraak van organisch materiaal. Ook moet er nog geanalyseerd worden of de overschrijdingen structureel zijn of incidenteel. Op basis van het nader onderzoek kunnen we bepalen welke maatregelen mogelijk zijn.

Hoe gaan jullie om met nieuwe stoffen?

De aanwezigheid van nieuwe stoffen in het oppervlaktewater brengen we eerst met behulp van monitoring in kaart (tenminste voor de stoffen waar al goede meetmethoden aanwezig zijn, dat is niet voor iedere stof het geval). Als de stof inderdaad aanwezig is in het water, beoordelen we of de gemeten concentratie bedreigend is voor de waterkwaliteit. Dit doen we met behulp van toetsing aan normen of risicogrenzen. Bij te hoge concentraties formuleren we vervolgens maatregelen om de emissie van die stof terug te brengen tot een acceptabele concentratie. Zo zijn we op dit moment bijvoorbeeld bezig om de problematiek rondom medicijnresten in oppervlaktewater in het hele beheergebied in kaart te brengen.

Gaan we de doelen voor de ecologische toestand halen?

Wij verwachten dat we met de voorgestelde maatregelen in combinatie met de technische bijstelling van de enkele doelen de gewenste ecologische toestand gaan halen. We houden een hoge ambitie omdat we alle geplande maatregelen uitvoeren en nog extra maatregelen nemen. De technische aanpassing van enkele doelen gebeurt omdat we in 2007 nog geen goede metingen voor de uitgangstoestand hadden en we daarom sommige doelen destijds verkeerd hebben ingeschat. Alleen voor kanaal Fiemel worden de doelen naar beneden bijgesteld vanwege de hoge natuurlijke achtergrondbelasting voor fosfaat.

Wil het waterschap zoet-zout overgangen gaan ontwikkelen langs de kust?

Het waterschap heeft op dit moment geen eigen beleidsdoelstellingen om op grote schaal zoet-zout overgangen in de kustzone te realiseren. Wel worden er bij de zeesluizen op beperkte schaal (enkele honderden meters) brakwaterzones toegestaan ten behoeve van de vismigratie. Vanuit de Provincie Groningen en de natuurorganisaties ligt er wel de wens om op enkele locaties dergelijke grootschalige zoet-zout overgangen te creëren.

Er zijn te weinig inzamelingsstations voor vuilwatertanks voor de recreatievaart en die er zijn functioneren onvoldoende.

Het inzamelen van afvalwater is geen taak van het waterschap. Ook niet als het waterschap vaarwegbeheerder is. Deze inzamelingsstations staan meestal in jachthavens die in beheer en eigendom zijn bij particulieren en/of gemeenten. Het waterschap kan dit punt wel meenemen in overleggen met recreatie ondernemers, belanghebbenden en gemeenten over vaarwegbeheer.

De oevers van de blauwe passage van het Nieuwe kanaal zijn te smal, ze zijn daarom gevaarlijk voor de recreatie en niet goed voor de ecologie. Hier wordt bedoeld dat het kanaal te smal is voor recreatievaart en dat de oevers daardoor flink onder invloed staan van golfslag en stroming.

De blauwe passage is in opdracht van de gemeente en in afstemming met het waterschap aangelegd. Het Nieuwe Kanaal is verbreed en geschikt gemaakt voor de vaarrecreatie. Het waterschap is bij dit project betrokken geweest vanuit kadeveiligheid en voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers (NVO's). De NVO's in het Nieuwe Kanaal zijn ingepast binnen het ontwerp zoals door de gemeente is aangegeven. Voor het ontwerp is gekozen voor een minimaal ontwerp waardoor grotere boten elkaar alleen kunnen passeren in de daarvoor aangelegde passeervakken, om de 500 meter. Bij de aanleg van NVO's wordt ingezet op soortenrijkdom en op meer (water)planten en wordt rekening gehouden met de beschikbare ruimte. Ondanks dat de oevers recent zijn aangelegd, zien we al een goede ontwikkeling die past bij het kwaliteitsbeleid dat wordt nagestreefd.

Voor het biotoop van plantenminnende vis zou een natuurlijker peilbeheer gewenst zijn. Zijn er nog mogelijkheden voor een natuurlijker peilbeheer?

Voor de boezem van Oldambt (en daarmee ook voor het Hondshalstermeer) en het peil in Kanaal Fiemel zijn die mogelijkheden er niet. Voor een goede ontwikkeling van rietoevers zijn dermate grote peilverschillen nodig dat dit niet gaat zonder significante schade aan de andere functies. In het Oldambtmeer is er wel een behoorlijk peilverschil tussen winter (hoog) en zomer (laag). Dit komt de ontwikkeling van de oevers ten goede. Ook hier zijn er grenzen aan wat mogelijk is omdat er ook andere functies zijn die bediend moeten worden (bijvoorbeeld waterveiligheid en recreatie/vaardiepte).

Wiens taak is het om de chemie van de kanalen te verbeteren? Het waterschap, Den Haag, de individuele boer, LTO?

Elke organisatie kan zijn steentje bijdragen. Uiteindelijk moet Den Haag voor het halen van de KRW-doelen verantwoording afleggen aan de EU. Voor het mestbeleid en het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen (GBM) is Den Haag verantwoordelijk. Wij als waterschap kunnen daar alleen op handhaven en door middel van stimuleringsprojecten agrariërs verleiden maatregelen te nemen. LTO kan als organisatie haar achterban op de verantwoordelijkheid aanspreken om tot een duurzame landbouw te komen.

Kan het waterschap niet meer druk uitoefenen op hoe de flessen zijn uitgevoerd voor het ingieten van vloeistof in een spuittank? Dit zorgt namelijk voor onnodige calamiteiten.

Landelijk wordt hier al aan gewerkt door producenten en het ministerie van LNV om dit meer te stroomlijnen. Agrodīs, Ctgb, Cumela, Fedecom, KAVB, LTO Nederland, Nefyto, NFO, Unie van Waterschappen en de ministeries IenW en LNV hebben vooruitlopend op de uitkomsten van de tussenevaluatie 2^e Nota Duurzame gewasbescherming een pakket van maatregelen opgesteld. Een maatregelenpakket met als doel om de emissies van gewasbeschermingsmiddelen uit de land- en tuinbouw naar het oppervlaktewater op 1 januari 2030 tot nagenoeg nul te verminderen. Het maatregelenpakket is een integraal pakket want het geeft eveneens invulling aan de KRW, de acties die zijn gemaakt in de Delta-aanpak waterkwaliteit en andere ontwikkelingen op het gewasbeschermingsdossier.

Het afstemmen van de uitvoering van GBM houdende flessen op een manier dat zo min mogelijk gemorst kan worden bij het vullen van de spuitmachines, maakt onderdeel uit van dit maatregelen pakket.

Dit “Pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten” is op 16 april 2019 als onderdeel van de “Toekomstvisie Gewasbescherming 2030” door de minister van LNV naar de Tweede Kamer gestuurd.

Wordt de zwemwaterkwaliteit van het Oldambtmeer mogelijk negatief beïnvloed door de ganzen? Kan wildbeheer hier een rol spelen?

Het waterschap gaat niet over wildbeheer van ganzen. Uit DNA-onderzoek naar de bacteriologische bronnen bij het noordstrand van het Oldambtmeer is in het verleden gebleken dat honden de belangrijkste bron waren van bacteriologische overschrijdingen. Ook vogels en mensen kwamen hierbij naar voren als bron. Omdat er al een verbod gold voor honden op het strand en in de zwemzone (dit geldt voor vrijwel alle officiële zwemlocaties in Nederland) is ervoor gekozen om eerst in te zetten om dit verbod beter te handhaven. Ook afgelopen jaar is DNA-onderzoek uitgevoerd. Hiervan komen de resultaten eind dit jaar beschikbaar. Op basis daarvan zal bekeken worden of en welke maatregelen er verder nog nodig zijn. Dit zal samen met de gemeente en provincie bekeken worden.

In de jachthaven van Scheemda is de laatste jaren overlast door drijfslagen van blauwalgen. Dit valt samen met de proef om minder door te spoelen. Is hier een verband?

Het zou kunnen dat het water in de jachthaven van Scheemda door het niet doorspoelen meer stil staat en dat blauwalgendrijfslagen hierdoor makkelijker bij de haven blijven liggen. Blauwalgengroei wordt niet veroorzaakt door niet doorspoelen, maar het kan wel zijn dat door het niet meer doorspoelen het achterliggende probleem (bijvoorbeeld te veel nutriënten) zichtbaar is geworden. In de evaluatie over het doorspoelbeleid zal dit meegenomen moeten worden.

Gemiste kans dat er in dit gebied geen DAW-project erfmissie loopt. Boeren wachten af, maar door nieuwe Rijksbeleid en gedwongen meer verschillende teelten, moet er ook meer gespoten worden en meer gewisseld worden van middelen en moeten de spuiten ook vaker schoongemaakt worden.

Voor het DAW hebben we beperkte middelen. We hebben het erfmissieproject daar ingezet waar de problemen met overschrijdingen van GBM het grootst zijn. Dit is in de Veenkoloniën, Westerwolde, Drentsche Aa en de glastuinbouwgebieden.

Kan een akkerrand mogelijk ook twee meter breed zijn in plaats van drie meter? Dan kost het minder hectares en is het met lichtere machines te bewerken, zoals met een quad.

Vooralsnog gaan we uit van drie tot vier meter brede akkerranden. De akkerranden vallen onder het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Onder dit stelsel zijn ook de bepalingen opgenomen waaraan akkerranden moeten voldoen. Wij kunnen als waterschap alleen aanvullende eisen stellen. Wellicht biedt het nieuwe GLB hier mogelijkheden maar daar is nog veel onduidelijkheid over.

Kan veenoxidatie leiden tot nog hogere stikstofgehalten in het Hondshalstermeer?

Het is onbekend in welke mate veenoxidatie in het Hondshalstermeer een rol speelt. Wel blijkt uit de waterbalansen dat de invloed van kwel op het meer zelf beperkt is. Een belangrijke bron van water (en nutriënten) voor het Hondshalstermeer is de polder De Dellen. Als hier veenoxidatie plaatsvindt dan zullen de nutriënten die daarbij vrijkomen ook in het Hondshalstermeer terecht kunnen komen. Op basis van de ecologische systeemanalyse verwachten we dat voor het behalen van de KRW-doelen de stikstofconcentratie in het Hondshalstermeer geen belemmering is.

Bij het maaibeeld kan nog veel winst geboekt worden als er aan de recreanten beter wordt gecommuniceerd waar er wel en niet gemaaid wordt en wanneer en wat bevaarbaar is.

We zullen dit meenemen in ons jaarlijkse overleg met de provincie en gemeente. Op dit moment wordt door middel van betonning op het Oldambtmeer aangegeven waar de maaigeul zich bevindt.

Hoe zit het met de zwemwaterkwaliteit bij het buitendijks zeestrand van Termunten?

De zwemwaterkwaliteit van het zeestrand Termunten voldoet regelmatig niet aan de bacteriologische normen. Hoewel het laboratorium van het waterschap Hunze en Aa's wel het onderzoek doet op deze locatie is het waterschap niet de waterbeheerder van deze locatie. Dit is Rijkswaterstaat. Het waterschap heeft onvoldoende kennis over de oorzaken van de overschrijdingen van bacteriologische waarden op deze locatie. Rijkswaterstaat heeft hier meer kennis van.

Moeten RWZI's niet ook een afdekking hebben zoals mestsilos?

In het activiteitenbesluit milieubeheer zijn geen directe eisen opgenomen om RWZI's (rioolwaterzuiveringsinstallatie) af te dekken zoals bij een mestsilo wel het geval is. Wel wordt er gekeken naar de geurbelasting. Elke RWZI heeft een bepaalde geurcontour. Afhankelijk van de omringende bebouwing worden zo nodig onderdelen van het zuiveringsproces afgedekt.

Zou de waterkwaliteit van het Hondshalstermeer beter worden als het meer vergroot wordt? Dit zou ook andere problemen kunnen oplossen zoals veenoxidatie, ecologische verbindingszone, waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid.

Het groter maken van het Hondshalstermeer is een maatregel die in het verleden ook wel eens in beeld geweest is. Voor het halen van de KRW-doelen denken we dat de maatregelen om luwte te creëren in het meer zelf voldoende zijn. Mocht uitbreiding van het meer in beeld komen bij het aanpakken van de genoemde problemen dan zal het effect daarvan nader bekeken moeten worden. Eén en ander is bijvoorbeeld ook afhankelijk van hoe dit uitgevoerd zou worden.

Zou ganzenbeheer in het Termunterzijldiep niet de nutriënten belasting van Nonnegaat doen afnemen?

Het waterschap gaat niet over ganzenbeheer. Er is veel bekend over hoeveel ganzen eten, poepen en hoeveel voedingsstoffen er via ganzenpoep in oppervlaktewater terecht kan komen. Met name in watersystemen met zowel hoge verblijftijden als lage nutriëntenconcentraties kunnen overwinterende ganzen een significante rol spelen in de nutriëntenaanvoer richting oppervlaktewater. In andere gevallen zijn andere bronnen in verhouding vele malen groter en spelen nutriënten vanuit ganzenpoep een zeer kleine rol. Ook voor Nonnegaat geldt dat ganzen amper een rol spelen vergeleken met andere bronnen.

Wat wordt er bij de maatregelen bedoeld met aangepast maaibeheer bij het Oldambtmeer?

Feitelijk wordt hiermee de aanpassing bedoeld zoals die dit jaar is toegepast. Hierbij is er voor gekozen om met name in het zuiden een smallere maaigeul aan te houden, zodat de ontwikkeling van onderwaterplanten hier meer ruimte krijgt. Daarnaast blijven we hiervan de effecten nauwgezet monitoren.

Hoever komt het zout?

De grens van het zoete en zoute (brakke) water in de kanalen in het Oldambt is sterk afhankelijk van de natuurlijke neerslag. In droge zomers speelt daarnaast de mate van doorspoelen met IJsselmeerwater door het

waterschap gedurende droge zomers een belangrijke rol. Grofweg kan gesteld worden dat gedurende het winterhalfjaar alle kanalen in het gebied zoet zijn en er alleen in het uiterste noorden bij Termunterzijl sprake is van brak water in het Termunterzijldiep. In een normale zomer of een zomer met veel doorspoelen ligt de grens tussen zoet en brak rond Scheve Klap. In een droge zomer zonder doorspoelen door het waterschap (zoals gedurende het huidige doorspoel onderzoek het geval is) dan reikt de zouttong van brak water ten zuiden van het Hondshalstermeer. Tijdens de inloop bijeenkomst werd door een landbouwer aangegeven dat ook in Midwolda de sloten te zout waren om uit te kunnen beregenen.

In het Termunterzijldiep ter hoogte van 't Waar is het doorzicht erg slecht.

Het slechte doorzicht van het Termunterzijldiep ter hoogte van het 't Waar wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door afvoer van gebiedseigen water dat afkomstig is van het kanaal Buiten Nieuwediep. Het gebiedseigen water bevat hier veel lutumdeeltjes wat een sterke verkleuring en verstrooiing van het licht veroorzaakt en leidt tot een slecht doorzicht. Dit gebiedseigen water wordt via het Termunterzijldiep ter hoogte van het 't Waar afgevoerd en leidt daar lokaal tot een slecht doorzicht.

>> OVERIGE ONDERWERPEN

Beheer en Onderhoud

Beheer en onderhoud is nodig om veiligheid en voldoende water te garanderen. Als sloten dichtgroeien is water aan- en afvoer niet mogelijk. Binnen het onderhoud worden de ecologische kansen zoveel mogelijk benut. We hebben te maken met de wet natuurbescherming. We kiezen voor de benadering waarbij het onderhoud is gericht op de leefomgeving van soorten. Bij maaiwerkzaamheden sparen wij bij de meeste watergangen en keringen delen van de begroeiing. Dit houdt in dat ook in de winter de begroeiing blijft staan. Met deze vorm van onderhoud wordt de biodiversiteit vergroot. Deze vorm van beheer mag echter de aan- en afvoer van water niet belemmeren.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Kan het beheer beter afgestemd worden met gemeenten en andere partijen?

Wij stemmen het beheer en onderhoud af op de functie van de watergangen. Dit is als eerste de water aan- en afvoer en daarna proberen we zoveel mogelijk de ecologische kansen te benutten. Langs onze watergangen liggen grotendeels onderhoudspaden waar wij met onze machines op rijden. Hierdoor kunnen wij op het juiste moment onderhoud uitvoeren. Wij staan open voor afstemming met andere partijen zoals bijvoorbeeld gemeenten, met als doel een win-win situatie voor de kerntaken van beide partijen.

Graag meer maatwerk in beheer van bijvoorbeeld Berenklaauw.

De aanpak van exoten vereist een gezamenlijke aanpak. Wij zijn in overleg met de provincie Groningen, diverse gemeenten en terreineigenaren om dit op te pakken.

Graag ermee rekening houden dat ander beheer en onderhoud voor de landbouw kan leiden tot meer onkruid en dus meer spuiten.

Het andere beheer en onderhoud dat het waterschap uitvoert is gericht op onder andere het vergroten van de biodiversiteit. Dit onderhoud wordt voornamelijk toegepast op de taluds en de overgang van talud naar water. Deze taluds zijn over het algemeen vrij schraal. Extensiever onderhoud op de taluds zorgt ervoor dat meer soorten zoals liesgras zich kunnen ontwikkelen en zorgt niet voor overmatige groei van ruigte kruiden die weer voor onkruid zorgen voor naastgelegen akkers. Onze ervaring is dat we geen toename van onkruiddruk zien door het natuurvriendelijke onderhoud, maar we houden het in de gaten.

Herstel van taluds is van groot belang.

De nieuwe vorm van onderhoud waarbij veel liesgras ontwikkelt op de waterlijn zorgt voor stevige taluds. We streven ernaar om zo veel mogelijk natuurlijke oplossingen zoals afschuining van de oever of natuurlijke begroeiing toe te passen. Als dit echt niet kan zullen we oeverfixatie (bijvoorbeeld beschoeiing) toepassen.

Goed kijken naar de periode van de laatste keer maaien vooral op klei.

Vanaf eind september/ begin oktober beginnen we met de laatste onderhoudsronde om watergangen en keringen te maaien en te schonen voor de winter. Als het terrein het toelaat wordt gestart op de klei, dus onder droge omstandigheden. In natte periodes ontzien we de klei zoveel als mogelijk. Bij langere periodes met (veel) neerslag in het najaar ontkomen we er soms niet aan om toch onderhoud uit te voeren in kleigebieden. Dit heeft echter zeker niet onze voorkeur. Als we alles voor eind september al zouden hebben geschoond zal er nog veel hergroei zijn. Vanwege de lastige werkomstandigheden zullen medewerkers het werken op natte klei zoveel als mogelijk ook vermijden.

Recreatie

Zaken die wij doen ten behoeve van de recreatie zijn:

- Controle waterkwaliteit zwemplassen
- Op diepte houden van de vaarwegen
- Bemaling stopzetten ter bevordering van natuurijs
- Vergroting van de leefomgeving van de vis
- Mogelijkheden voor kanovaart (aanpassing stuwen en kanovriendelijke vispassages)

Medegebruik van onze maaipaden, kaden en dijken voor recreatie is – met uitzondering van gemotoriseerd verkeer - toegestaan voor zover dit de uitvoering van onze taken niet beperkt. Voor de komende planperiode kijken we welke wensen er bestaan, wat de mogelijkheden zijn en welke randvoorwaarden daarbij horen.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Kunnen er speciale tonnen komen in het Oldambtmeer die de weg van de maaiboot aangeven?

De maairoute wordt al aangegeven met betonning (door de provincie).

Kan de sleutel voor de sluis bij het Blauwe Diep vervangen worden door een bedienknop?

Om de sluis te bedienen moet je vooraf een sleutel hebben gehaald. Veel mensen die daar met de boot aankomen schijnen dat niet te weten, en hebben geen sleutel t.b.v. de bediening. Daarom werd i.p.v. daarvan een knop gewenst voor de bediening. Dit zal extra geld gaan kosten. Het waterschap zal gaan bekijken of dat gewenst is.

Kan ook het laatste deel van het Nieuwe kanaal wat beter beheerd worden voor kanovaarders?

Het is een deel wat nu erg begroeid is en waar nu ook niet gekanood wordt. Er is wel de wens om daar te kanoën en er is ook een kanovereniging in de buurt. Het zou mogelijk een mooie route kunnen worden als het meer begaanbaar zou zijn. Volgens onze informatie wordt ook dit stuk in opdracht van de gemeente gemaaid.

Is het waar dat het vaarwegbeheer van het Oldambtmeer overgedragen wordt aan de provincie?

Het is niet de bedoeling van het waterschap om het vaarwegbeheer van het Oldambtmeer over te dragen aan de provincie.

Er zit een spanningsveld tussen het belang van de natuur en het belang van de recreatie in het Oldambtmeer. Bij inrichtingsmaatregelen op het Oldambtmeer graag rekening houden met recreatiebelangen.

Samen met de belanghebbende partijen worden afspraken gemaakt zodat er voor alle belangen ruimte is. Het is echter niet mogelijk om in het hele meer alle belangen volledig te dienen. Er is ook een gezamenlijk belang dat de waterkwaliteit goed is en blijft. Daarom is de keuze gemaakt om in het noordelijk deel van het meer recreatie meer ruimte te geven en natuur in het zuidelijk deel meer ruimte te geven. In het noordelijk deel van het meer worden onderwaterplanten gemaaid ten behoeve van de recreatie. In het zuidelijk deel is dit slechts een maaigeul van beperkte breedte. Bij eventuele inrichtingsmaatregelen zullen ook de belangen van recreatie meegenomen worden, net als alle andere belangen die spelen rondom het meer.

Kan het waterschap een peilschaal voor de doorvaarhoogte plaatsen bij het Termunterzijldiep?

De doorvaarhoogtes zijn normaal gesproken te vinden in de vaarwegen atlassen. Bij een fluctuerend peil kan de hoogte afwijken en dit kan tot problemen leiden. Het waterschap is niet verplicht om voor alle bruggen een peilschaal te plaatsen voor het aangeven van de doorvaarhoogte. Wij hanteren bij voorkeur een gebiedsbreed beleid. Wanneer deze specifieke brug onevenredig veel problemen veroorzaakt met de doorvaarhoogte door peilbeheer dan zijn wij bereid passende maatregelen te overwegen en uit te voeren.

De laatste jaren was het waterpeil in het Termunterzijldiep laag en de doorvaarhoogte voor de recreatie beter. Blijft dat zo?

Het peil is een aantal jaren geleden aangepast aan de bodemdaling. Hierbij is het streefpeil verlaagd van NAP -1,36m naar NAP -1,46m. Dit blijft de komende tijd zo.

Biodiversiteit

Wens om minder te maaien voor het vergroten van de biodiversiteit.

In het nieuwe Onderhoudsbeheerplan (OBP) dat in 2019 is vastgesteld, is het onderhoud gericht op de aan en afvoer van water met daarbij het maximaal benutten van ecologische kansen. Hiermee wordt het leefgebied van alle voorkomende soorten vergroot.

Wens om het Nieuwe kanaal op te nemen in het Nationaal Natuur Netwerk (NNN).

Dit kan aangekaart worden bij de provincie Groningen. Het waterschap gaat niet over functie toekenningen.

Cultureel erfgoed

Bij schade aan cultureel erfgoed wordt er vaak verwezen naar het waterpeil.

De streefpeilen worden afgestemd op de functie van het gebied. Wanneer de functie in het gebied landbouw is, dan is in het verleden altijd het peil afgestemd op de landbouw en zakken de peilen met de bodemdaling mee. Eventuele schade aan woningen wordt dan juridisch gezien als normaal maatschappelijk risico. Het waterschap valt niets te verwijten, zolang zij de waterhuishouding aanpast aan de opgetreden bodemdaling.

>> BESTUURLIJKE TERUGKOPPELING

De discussiebijeenkomst van Oldambt/Fiemen was goed bezocht (35 vertegenwoordigers). Op de inloop kwamen aanvullend nog ongeveer 25 mensen af. In de middag waren de mensen het meest geïnteresseerd in de problematiek veenoxidatie, in de doorspoelproef van Oldambt en in de recreatiebelangen in het Oldambtmeer. Er werd aangegeven dat de beregeningswensen anno 2019 door veranderd rijksbeleid ten aanzien verplichte wisselteelten anders zijn dan in 2016 toen er gestart is met de doorspoelproef. Hierdoor heeft men nu meer beregeningsmogelijkheden nodig. Akkerbouwers willen betrokken worden bij de evaluatie van de doorspoelproef en het bepalen van toekomstig beleid hierover. Men gaf aan dat er veel

problemen waren door veenoxidatie en men wil dat het waterschap niet te lang wacht met het bepalen van een duidelijke koers voor de aanpak van veenoxidatie. Er werd constructief gediscussieerd. Bij de evaluatie aan het einde van de bijeenkomst waren de aanwezigen duidelijk positief. Men vond het een zeer nuttige en leerzame bijeenkomst. 's Avonds waren er op de inloopbijeenkomst (25 geïnteresseerden) meer concrete wensen en vragen van belanghebbenden (veelal landbouwers). 's Avonds werd er door veel mensen aandacht gevraagd voor de wens om een grotere vaardiepte te realiseren bij 't Waar. Er zal binnenkort gebaggerd worden op die plek, maar er is daar nu geen vaarwegfunctie, zodat er geen minimale vaardiepte verplicht is.

>> VERVOLG

Wanneer de verslagen van alle gebiedsbijeenkomsten gereed zijn, wordt met het algemeen bestuur van het waterschap besproken welke aanbevelingen en acties uit de bijeenkomsten zijn gekomen. Daarna wordt begonnen met het schrijven van het voorontwerp van het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Dit Voorontwerp wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur van het waterschap en daarna voorgelegd aan het algemeen bestuur. In de gebiedsbijeenkomst van Oldambt/Fiemel is afgesproken dat dit voorontwerp ook aan alle deelnemers van de gebiedsbijeenkomsten wordt gemaild. Iedereen kan dan nagaan of de door hen besproken zaken voldoende in het nieuwe waterbeheerprogramma worden benoemd en kan desgewenst een reactie mailen. Alle reacties van het algemeen bestuur en de reacties van de deelnemers aan de gebiedsbijeenkomsten en de klankbordbijeenkomst worden verwerkt in een reactienota. Dit betekent dat op iedere reactie een antwoord komt en wordt aangegeven of dit leidt tot aanpassing van de teksten van het waterbeheerprogramma. Deze aanpassingen worden daarna vastgesteld door het algemeen bestuur in oktober 2020 en worden verwerkt tot het ontwerp Waterbeheerprogramma. Het ontwerp Waterbeheerprogramma gaat in januari 2021 de inspraakprocedure in, waarin nogmaals gereageerd kan worden en waar ook weer een reactienota op komt. Voor de definitieve reactienota moeten we wachten totdat de landelijke inspraak periode van zes maanden, voor het Stroomgebiedsbeheerplan Eems, in juni 2021 is afgelopen. De laatste aanpassingen leiden uiteindelijk tot het definitieve Waterbeheerprogramma 2022-2027 in het najaar van 2021. Iedere bijeenkomst met het algemeen bestuur is openbaar toegankelijk. De tijden van de vergaderingen komen tegen die tijd op de website te staan.

Planning:

5 Februari 2020	Terugkoppeling aan het Algemeen Bestuur van de resultaten en afspraken uit de zes gebiedsbijeenkomsten.
10 juni 2020	Discussie met het algemeen bestuur over het voorontwerp Waterbeheerprogramma.
15 Juni 2020	Toesturen voorontwerp Waterbeheerprogramma aan de deelnemers van Gebiedsbijeenkomsten.
Juli – Aug. 2020	Reacties verzamelen op het voorontwerp Waterbeheerprogramma.
28 Oktober 2020	Discussie met het algemeen bestuur over de reactienota.
9 December 2020	Vaststelling door het algemeen bestuur van het Ontwerp Waterbeheerprogramma.
1 Januari 2021	Start zes weekse inspraak periode op het Ontwerp Waterbeheerprogramma.
Oktober 2021	Vaststelling definitieve Waterbeheerprogramma 2022-2027 door algemeen bestuur.

Contactpersonen voor watersysteem Oldambt/Fiemel

Gebiedscoördinator	Sander Dijk	s.dijk@hunzeenaas.nl
Gebiedshydroloog	Ronald Leeraar	r.leeraar@hunzeenaas.nl
Waterkwaliteitsadviseur	Hermen Klomp	h.klomp@hunzeenaas.nl
Aquatisch Ecoloog	Peter Paul Schollema	p.schollema@hunzeenaas.nl
Teamhoofd buitendienst	Henk Bakker	h.bakker@hunzeenaas.nl